

Przedmiotowy System Oceniania

i wymagania edukacyjne z etyki

I. Postanowienia wstępne

1. W trakcie procesu nauczania nauczyciel ocenia poziom wiedzy i umiejętności ucznia, określa jego postępy w opanowaniu wymagań edukacyjnych zawartych w podstawie programowej.
 2. Przedmiotem oceny są wiadomości i umiejętności zdobywane przez ucznia w procesie kształcenia oraz prezentowana przez niego postawa wraz z motywacją do pracy.
 3. Uczniowie oceniani są według skali zawartej w Zasadach Wewnątrzszkolnego Oceniania.
 4. Przedmiotem oceniania bieżącego na lekcjach etyki są:
 - a) wypowiedzi ustne ukazujące zrozumienie pojęć i problemów,
 - b) wypowiedzi pisemne: sprawdziany, kartkówki¹,
 - c) przygotowanie materiałów do lekcji,
 - d) przygotowanie argumentów do dyskusji,
 - e) prowadzenie zeszytu,
 - f) prace domowe,
 - g) projekty indywidualne lub grupowe,
 - h) aktywne uczestniczenie w zajęciach,
 - i) ćwiczenia i zadania wykonywane w klasie,
 - j) dodatkowe prace dla chętnych.
2. Ilekroć mowa będzie o:
- a) sprawdzianie – należy przez to rozumieć samodzielną pracę ucznia w formie pisemnej obejmującą wiadomości i umiejętności dotyczące większej partii (dział, rozdział) określonego materiału;
 - b) kartkówce – należy przez to rozumieć samodzielną pisemną pracę ucznia na lekcji (ok. 15 min.) obejmującą wiedzę i umiejętności z zakresu ostatnich trzech tematów;
 - c) pracy na lekcji – należy przez to rozumieć zaangażowanie ucznia w wykonywanie poleceń nauczyciela i aktywność.

¹ Dotyczy klas IV – VIII

II. Sprawdzian

1. Sprawdziany są zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem ustnie i poprzez zapisanie w terminarzu z podaniem zakresu sprawdzanych umiejętności i wiadomości.
2. Ocena ze sprawdzianu ma przypisaną wagę równą 5.
3. Uczniowi nieobecnemu na sprawdzianie w miejsce oceny wpisuje się cyfrę "0" (zero) jako informację, że nie pisał sprawdzianu (po uzupełnieniu braku zero zastąpione zostaje oceną).
4. Sprawdziany przechowuje nauczyciel. Oryginały sprawdzianów i prac klasowych są udostępniane do wglądu uczniom w czasie zajęć oraz rodzicom podczas zebrań rodziców lub indywidualnych konsultacji w siedzibie szkoły lub przekazywane uczniom do domu z określeniem terminu zwrotu (o sposobie udostępnienia decyduje nauczyciel).

III. Kartkówka

1. Kartkówki nie muszą być zapowiadane.
2. Ocena z kartkówki ma przypisaną wagę równą 3.
3. Kartkówki przechowuje nauczyciel. Oryginały sprawdzianów i prac klasowych są udostępniane do wglądu uczniom w czasie zajęć oraz rodzicom podczas zebrań rodziców lub indywidualnych konsultacji w siedzibie szkoły lub przekazywane uczniom do domu z określeniem terminu zwrotu (o sposobie udostępnienia decyduje nauczyciel).

IV. Odpowiedź ustna

1. Termin odpowiedzi nie jest podawany do wiadomości ucznia.
2. Uczeń ma czas na zastanowienie się.
3. Ocena z odpowiedzi ustnej ma przypisaną wagę równą 3.
4. Nauczyciel, dokonując oceny, uzasadnia ją wg kryteriów:
 - a) rzeczowość,
 - b) formułowanie wniosków,
 - c) trafność stawianych pytań,
 - d) dobór właściwych argumentów,
 - e) posługiwanie się adekwatnymi przykładami.

V. Praca domowa

- 1) Praca domowa jest obowiązkowa, chyba że nauczyciel postanowi inaczej.
- 2) Ocena z pracy domowej ma przypisaną wagę równą 2.
- 3) Uczeń może zgłosić **1 raz w ciągu okresu** nieprzygotowanie do lekcji, przez które rozumiemy: brak pracy domowej, niegotowość do odpowiedzi, brak materiałów i pomocy potrzebnych do lekcji.
- 4) Za brak zeszytu (gdy nie było pracy domowej). Nauczyciel konwertuje (zamienia) minusy na ocenę niedostateczną według zasady: 5 x minus = ocena niedostateczna.
- 5) Brak zeszytu przedmiotowego, zeszytu ćwiczeń (w sytuacji, gdy jest zadanie domowe) jest równoznaczne z brakiem zadania domowego.
- 6) Uczeń po nieobecności trwającej **do 3 dni roboczych** nie jest zwolniony z przygotowania do zajęć.
- 7) Jeżeli brak pracy nastąpił z ważnych powodów, nauczyciel może odstąpić od wyciągania konsekwencji na pisemną prośbę rodziców/opiekunów.
- 8) W przypadku nieobecności **przekraczającej 3 dni robocze** termin uzupełnienia zaległości ustala nauczyciel indywidualnie z uczniem.
- 9) Uczeń, który nie odrobi zadania domowego, ma obowiązek nadrobienia zaległości na najbliższą lekcję, w przeciwnym razie otrzymuje minus, który podlega konwersji (patrz rozdział V.4).
- 10) Prace domowe nie zawsze muszą być oceniane, a o formie sprawdzenia pracy domowej decyduje nauczyciel.
- 11) Zeszyt przedmiotowy może być sprawdzony, a także oceniony. Nauczyciel zwraca uwagę na kompletność notatek oraz dbałość o zeszyt, tzn. brak kleksów, plam, skreśleń, zagiętych rogów itp.

VI. Ocenianie

1. Za pracę na lekcji, aktywne uczestniczenie w zajęciach uczeń może otrzymać, w zależności od stopnia zaangażowania, ocenę +/- lub ocenę od 1 do 6.
Plusy i minusy konwertuje się według zasady:
6x plus = celujący lub 5x plus = bardzo dobry (decyduje uczeń),
5x minus = niedostateczny.
2. Zadania domowe z bieżącego materiału, o niskim stopniu trudności i pracochłonności, oceniane są w skali +/- w następujący sposób:
„+” za zadanie wykonane poprawnie;
„-” za zadanie wykonane błędnie, gdy uczeń nie przyłożył się do zadania, gdy nie opanował wystarczająco odpowiedniej partii materiału nauczania.

Plusy i minusy konwertowane są na oceny wg wzoru w pkt. VI.1.

3. Prace klasowe, sprawdziany oraz długoterminowe prace domowe są sprawdzane i oddawane w ciągu dwóch tygodni (z odliczeniem ewentualnej nieobecności nauczyciela lub dni wolnych od zajęć dydaktycznych).
4. Sprawdziany, kartkówki oraz niektóre zadania i odpowiedzi ustne oceniane są według procentowych proporcji w następujący sposób:

% maksymalnej liczby możliwych do zdobycia punktów	Ocena
100%	celujący (6)
90% – 99%	bardzo dobry (5)
75% – 89%	dobry (4)
51% – 74%	dostateczny (3)
36% – 50%	dopuszczający (2)
0% – 35%	niedostateczny (1)

5. Oczekiwania wobec wypowiedzi ustnych:
 - a) rzeczowość,
 - b) formułowanie wniosków,
 - c) trafność stawianych pytań,
 - d) posługiwanie się adekwatnymi przykładami,
 - e) dobór właściwych argumentów.

VII. Wymagania edukacyjne

Klasy I–III

Uczeń:

- 1) rozumie, co oznacza bycie dobrym kolegą/koleżanką, dobrym synem/córką, uczniem/uczennicą; zna zasady koleżeństwa i stara się stosować je w praktyce; podaje przykłady z własnego doświadczenia;
- 2) określa swoje mocne i słabe strony, przedstawia propozycje doskonalenia swoich relacji z bliskimi, a także z kolegami, nauczycielami i innymi dorosłymi, podaje przykłady z własnego doświadczenia;
- 3) określa reguły panujące w zespole klasowym, przedstawia propozycje bezkonfliktowego współdziałania w grupie;
- 4) charakteryzuje dobrego przyjaciela, dzieli się refleksjami na temat przyjaźni i wynikających z niej zobowiązań;
- 5) prezentuje właściwą postawę wobec gości, zna wagę przyjacielskiego gestu, jakim jest prezent – wyraz sympatii i przywiązania a nie siły pieniądza;

- 6) dostrzega różnice w kolorze skóry, stroju, obyczajach; akceptuje różnice rasowe i kulturowe; znajduje podobieństwa, ocenia wagę różnic i podobieństw; z szacunkiem odnosi się do innych;
- 7) ocenia postawę bohaterów baśni, przedstawia własne propozycje pomocy potrzebującym;
- 8) rozumie wagę słów, które wypowiada, ma świadomość, że słowa mogą ranić i krzywdzić;
- 9) prezentuje właściwą postawę wobec osób podlegających osądowi, wskazuje trudności w formułowaniu sprawiedliwych ocen; z szacunkiem odnosi się do innych;
- 10) rozumie, że widoczna niepełnosprawność nie przeszkadza w przyjaźni i wzajemnym zrozumieniu, ukazuje bariery i trudności w życiu osób niepełnosprawnych i wskazuje sposoby ich pokonywania, podaje przykłady sytuacji, w których może okazać pomoc, wie, jak pomóc potrzebującym;
- 11) wie, na czym polega trudna sytuacja bycia nowym, taktownie i z wyczuciem odnosi się do kolegów, wypracowuje sposoby zachowania wobec osób niepełnosprawnych;
- 12) poszukuje odpowiedzi zawartej w temacie, poszukuje treści moralnej w utworach literackich, wypowiada się na temat problemu samotności i mądrości w wyborze życiowych celów,
- 13) wie, co sprawia, że czuje się szczęśliwy, wypowiada się na temat swoich uczuć i pragnień;
- 14) jest wrażliwy na smutek i przygnębienie innych, znajduje formy pomocy ludziom smutnym, dostrzega ważną rolę radosnej postawy w stosunku do spraw codziennych;
- 15) jest otwarty na innych; szanuje bliskie osoby, dostrzega rolę drobnych serdecznych gestów w relacjach z innymi;
- 16) jest świadomy możliwości wyboru, dokonuje wyborów zgodnych z sumieniem i z obowiązującymi w społeczności regułami;
- 17) rozumie pojęcie własności; podaje przykłady naruszenia cudzej własności; wie, że nie wolno zabierać i niszczyć cudzych rzeczy, a pożyczone należy oddać w ustalonym terminie,
- 18) rozumie, dlaczego kłamstwo jest czymś niewłaściwym; podaje przykłady negatywnych skutków kłamania z własnego doświadczenia, ocenia bohaterów literackich mówiących nieprawdę;
- 19) zna pojęcie: oszustwo; rozumie, dlaczego oszukiwanie jest niewłaściwe, wie, że ściąganie jest oszustwem;
- 20) jest asertywny; wie, dlaczego powinien być posłuszny rodzicom i nauczycielom, nie ulega negatywnym wpływom rówieśników;
- 21) rozumie, dlaczego należy przestrzegać przepisów, jest odpowiedzialny za swoje bezpieczeństwo.

Klasy IV–VIII

Uczeń:

- 1) zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych;
- 2) wyjaśnia różnicę między dobrem (złem) moralnym a dobrem (złem) pozamoralnym;
- 3) odróżnia wypowiedzi o faktach od wypowiedzi o wartościach i powinnościach;
- 4) analizuje klasyczne pytanie etyczne: „Jak należy (dobrze) żyć?”;
- 5) wyjaśnia różnice między etyką a moralnością oraz moralnością a obyczajowością, prawem i religią;
- 6) wymienia główne czynniki ograniczające świadomość i dobrowolność ludzkich działań;
- 7) dokonuje się oceny moralnej; stosuje wybrane kryteria moralne do formułowania ocen moralnych;
- 8) wyjaśnia, czym jest zasada (norma, reguła) moralna i podaje przykłady zasad (norm, reguł) moralnych;
- 9) wyjaśnia związek między dobrem (wartością), jakim jest życie, a normą moralną: „Nie należy zabijać”; wyjaśnia, co to znaczy, że życie jest dobrem fundamentalnym;
- 10) podaje przykłady okazywania szacunku wobec rodziców, nauczycieli, koleżanek i kolegów oraz innych ludzi – dorosłych i dzieci;
- 11) uzasadnia, dlaczego należy okazywać szacunek innym osobom;
- 12) wie, że w szczególny sposób należy okazywać szacunek i wyrozumiałość osobom starszym (seniorom), słabszym, potrzebującym pomocy;
- 13) wyjaśnia, czym jest miłość; charakteryzuje różne rodzaje miłości;
- 14) wyjaśnia, co to znaczy, że rodzina jest dobrem wspólnym;
- 15) wyjaśnia, co to znaczy, że ojczyzna jest dobrem wspólnym;
- 16) wie, że ludzie reprezentujący różne kultury mogą wyznawać różne wartości i przekonania moralne; wyjaśnia, czym jest wielokulturowość;
- 17) wyjaśnia, czym jest „Powszechna Deklaracja Praw Człowieka”; rozważa wybrane zapisy tego dokumentu;
- 18) identyfikuje podstawowe prawa człowieka; ma świadomość, że są miejsca na świecie, gdzie podstawowe prawa człowieka nie są respektowane;
- 19) wie, że konflikty są jednym z elementów życia społecznego, potrafi rozwiązywać konflikty (np. w szkole, w domu) nie uciekając się do przemocy;
- 20) rozpoznaje i charakteryzuje różne przejawy przemocy; wyjaśnia pojęcie cyberprzemocy;
- 21) zna i wyjaśnia formułę zasady niekrzywdzenia oraz posługuje się tą zasadą do rozważania wybranych problemów moralnych;

- 22) wie, że kłamstwo – tak w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym – jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych przejawów zła moralnego; analizuje problem kłamstwa i formułuje ocenę moralną dotyczącą kłamstwa;
- 23) objaśnia, czym jest szacunek, przyjaźń, życzliwość, altruizm, troska, bezinteresowność, wolontariat, koleżeństwo, wdzięczność, współczucie, empatia, zaufanie, nietykalność osobista, tolerancja, dobro wspólne, naród, pluralizm, współdziałanie, sprawiedliwość, praworządność, solidarność, patriotyzm, bohaterstwo, wolność polityczna.
- 24) wyjaśnia czym jest plagiat oraz formułuje ocenę moralną dotyczącą plagiatu;
- 25) podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych;
- 26) jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody;
- 27) podaje przykłady właściwego korzystania z dobrodziejstw przyrody;
- 28) wyjaśnia, dlaczego nie należy traktować zwierząt w okrutny sposób;
- 29) wie, że są ludzie wierzący w istnienie Boga i ludzie niewierzący w istnienie Boga;
- 30) wie, że dla ludzi wierzących Bóg jest najwyższym dobrem (wartością) i źródłem prawa moralnego;
- 31) wyjaśnia, czym są wartości chrześcijańskie, objaśnia ich uniwersalne znaczenie (roszczenie do uniwersalności);
- 32) wie, czym jest moralność świecka (laicka);
- 33) uzasadnia, dlaczego należy okazywać szacunek zarówno ludziom wierzącym, jak i niewierzącym;
- 34) charakteryzuje komponenty moralne wielkich religii: judaizmu, hinduizmu, buddyzmu, chrześcijaństwa, islamu;
- 35) nie dyskryminuje innych ludzi, ze względu na ich przekonania dotyczące sfery Sacrum.
- 36) odwołując się do własnych doświadczeń lub doświadczeń innych osób (w tym także postaci literackich, filmowych, przedstawionych w sztuce) charakteryzuje przeżycia wybranych osób (postaci) uwikłanych w omawiany problem moralny;
- 37) wyjaśnia, dlaczego Sokrates jest uznawany za ojca etyki;
- 38) wyjaśnia pogląd etyczny nazywany hedonizmem; zna argumentację zwolenników i przeciwników hedonizmu;
- 39) zna i rozumie pojęcie prawa naturalnego, wyjaśnia pojęcie sumienia; charakteryzuje cnoty kardynalne: roztropność, sprawiedliwość, umiarkowanie, męstwo;
- 40) objaśnia pojęcia: spolegliwy opiekun, oczywistość serca.

VIII. Wymagania na poszczególne oceny

1. Ocena końcowa jest wypadkową ocen cząstkowych, które uczeń otrzyma w ciągu roku szkolnego.

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- 1) opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej;
- 2) samodzielnie rozwiązuje problemy o dużym stopniu trudności;
- 3) potrafi analizować i interpretować zagadnienia w sposób, pogłębiony i wnikliwy, posługując się sprawnie terminologią z zakresu etyki;
- 4) aktywnie uczestniczy w lekcjach;
- 5) odznacza się samodzielnością i dojrzałością sądów;
- 6) wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe;
- 7) wzorowo prowadzi zeszyt.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- 1) opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej;
- 2) samodzielnie rozwiązuje problemy;
- 3) potrafi analizować i interpretować zagadnienia, posługując się poprawnie terminologią z zakresu etyki;
- 4) aktywnie uczestniczy w lekcjach;
- 5) odznacza się samodzielnością i dojrzałością sądów;
- 6) bardzo dobrze wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe.
- 7) wzorowo prowadzi zeszyt.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- 1) w większości opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej;
- 2) samodzielnie rozwiązuje zadania o niewielkim lub średnim stopniu trudności, a z pomocą nauczyciela – trudne;
- 3) posługuje się przeważnie ze zrozumieniem terminologią z zakresu etyki;
- 4) bierze czynny udział w lekcji;
- 5) wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe;
- 6) poprawnie prowadzi zeszyt.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- 1) częściowo opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej;
- 2) samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe; trudniejsze problemy rozwiązuje przy pomocy nauczyciela;
- 3) wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana;

- 4) posiada bierną znajomość terminologii z zakresu etyki;
- 5) rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach;
- 6) przeważnie wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy;
- 7) zeszyt prowadzi niezbyt starannie.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- 1) opanował w niewielkim stopniu umiejętności zapisane w podstawie programowej;
- 2) większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie przy pomocy nauczyciela;
- 3) nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować zagadnień;
- 4) nie zna i nie posługuje się terminologią z zakresu etyki;
- 5) nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela;
- 6) pracuje niesystematycznie, wymaga stałej zachęty do pracy;
- 7) często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby;
- 8) prowadzi zeszyt.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń;

- 1) nie opanował nawet podstawowych wiadomości;
- 2) nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela;
- 3) nie wykazuje się chęcią do nauki ani zainteresowania przedmiotem;
- 4) zaniedbuje wykonywanie prac domowych;
- 5) bardzo niesystematycznie uczęszcza na lekcje;
- 6) nie angażuje się w pracę grupy;
- 7) nie prowadzi zeszytu lub prowadzi go niesystematycznie, niestarannie, nie uzupełnia braków w notatkach.

IX. Postanowienia końcowe

1. Wszystkie kwestie dotyczące kryteriów oceniania nieujęte w Przedmiotowym Systemie Oceniania reguluje Statut Szkoły Podstawowej nr 10 im. Gustawa Morcinka w Tychach.